

Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu
Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sf. Andrei Șaguna”

Activitatea corală bisericească din Orăștie
(rezumatul tezei de doctorat)

Coordonator științific
Pr.prof.univ.dr. Vasile Grăjdian

Doctorand
Ioan-Marius Popa

Sibiu 2017

Activitatea corală bisericească din Orăștie

Drd. Ioan-Marius Popa

CUPRINS

CUPRINS	p. 1
INTRODUCERE	p. 5
Cadrul geografic, istoric și cultural	p. 12
Bisericile ortodoxe din Orăștie – instituții promotoare ale culturii și spiritualității românești	p. 15
CAPITOLUL I	
Activitatea corală din Orăștie între 1868-1947	
1.1. Istoric al Muzicii Corale Bisericești din Banat și Transilvania. Aspecte generale	p. 20
1.2. Geneza corului bisericesc de la Orăștie	p. 22
1.3. Ipoteze privitoare la întemeierea <i>Corului de la Orăștie</i>	p. 25
1.4. Activitatea corului bisericesc între anii 1868-1883	p. 28
1.5. Activitatea corală între 1883-1896	p. 32
1.6. Activitatea corală între 1896 – 1911. „Reuniunea de cântări” și corul bisericesc	p. 39
1.7. Festivalul Coral de la București din 1906	
1.7.1. Context general	p. 44
1.7.2. Corurile prezente la Festivalul Coral din 1906 de la București	p. 46
1.7.3. Desfășurarea Festivalului Coral din 1906 de la București	p. 47
1.7.4. Pregătirea „Reuniunii de cântări” la Festivalul Coral de la București	p. 49
1.7.5. Prezența „Reuniunii de cântări” la Festivalul Coral de la București	p. 51
1.8. Corul bisericesc între 1906 – 1919	p. 52
1.9. Colaborarea dintre Elie Miron Cristea și Ioan Branga	p. 55
1.10. Influența corului lui Ioan Branga în zona Orăștiei	p. 56
1.11. Repertoriul corului bisericesc din Orăștie între 1919-1925	p. 58
1.12. Manuscrise muzicale din perioada interbelică	p. 60
1.13. Corul bisericesc „Armonia”	
1.13.1. Activitatea corului bisericesc „Armonia” între 1925-1948	p. 62
1.13.2. Influențe corale bănățene în corul „Armonia”. Colecția Antoniu Sequens	p. 65

1. 14. Corurile școlare	p. 67
1. 15. „Reuniunea de cântări” între 1911-1925	p. 72
1.16. Corul „Unirea”	p. 76
1.17. Corul reuniunii meseriașilor	p. 77
1.18. Muzica militară și prima operetă jucată la Orăștie	p. 80
1.19. Corul „Gloria” al Bisericii Greco-Catolice din Orăștie	p. 82
1.20. Corul „Liedertafel” al comunității evanghelice C.A. din Orăștie	p. 83
1.21. Aspecte din viața muzicală a comunității maghiare	p. 84
1.22. Dirijori	
1.22.1. Ioan Bena	p. 85
1.22.2. Constantin Baicu	p. 87
1.22.3. Ioan Branga	p. 87
1.22.4. Valeriu Bora	p. 90
1.22.5. Ioan I. Ienea	p. 92
1.22.6. Nicolae Prația	p. 94
1.23. Analiza unor cântece religioase compuse sau armonizate de prof. Nicolae Prația	p. 96

CAPITOLUL II

Activitatea corală din Orăștie între 1948-1989

2.1. Manuscrise muzicale din perioada comunistă	p. 107
2.2. Corul Catedralei din Orăștie	
2.2.1. Perioada 1948-1958	p. 113
2.2.2. Perioada 1959-1979	p. 118
2.2.3. Perioada 1980-1989	p. 121
2.3. Corul „Armonia” în perioada comunistă	p. 127
2.4. Corul Preoților din Protopopiatul Ortodox Orăștie	p. 139
2.5. Corul Casei de Cultură din Orăștie	p. 140
2.6. Coruri școlare	p. 160
2.7. Corul Fabricii Nr. 14 din Orăștie (1947-1960)	p. 163
2.8. Corul Fabricii de blănuri „Vidra” (1951-1955)	p. 164
2.9. Corul Uzinei Mecanice Orăștie (1988-1989)	p. 164
2.10. Dirijori	
2. 10. 1. Ion Apostol	p. 165
2. 10.2. Ioan Gârliște	p. 167

2. 10.3. Ioan Popa p. 169
2. 11. Analiza unor cântece religioase compuse sau armonizate de prof. Ioan Popa p. 173

CAPITOLUL III

Activitatea corală din Orăștie din 1990 până în prezent

3. Elemente generale. Premise p. 192
3. 1. Corul Catedralei din Orăștie
- 3.1.1. Corul Catedralei, 1990-2009 p. 193
- 3.1.2. Corul Arhanghelii (1998-2000; 2004-2012) p. 197
- 3.1.3. Corul „Arhanghelii”, 2012- prezent p. 201
- 3.2. Corul „Armonia” după 1990
- 3.2.1. Corul „Armonia”, 1990-1998 p. 210
- 3.2.2. Corul „Armonia”, 1999-2011 p. 228
- 3.2.3. Corul „Armonia”, 2012-prezent p. 234
- 3.4. Corul „Vlăstarele Orăștiei” – 1996-2017 p. 236
- 3.5. Concertul Ecumenic Pascal (1992-2009) p. 264
- 3.6. Corul Parohiei Ortodoxe cu hramul „Sf. Ierarh Nicolae” p. 266
- 3.7. Corul de cameră „Liedertafel” al comunității evanghelice C.A. din Orăștie p. 268
- 3.8. Grupul Vocal „Anastasis” p. 270
- 3.9. Grupul Vocal „Epifania” p. 270
- 3.10. Alte acțiuni sau evenimente cu specific muzical și coral p. 273
- 3.11. Dirijori
- 3.11.1. Petru Boloț p. 275
- 3.11.2. Petru-Androne Eli p. 277

CAPITOLUL IV

Festival Coral „Cu noi este Dumnezeu” de la Orăștie

4. 1. Premise și context istoric-bisericesc p. 281
4. 2. Ediția I, 8-9 Decembrie 1990 p. 284
4. 3. Ediția a II-a, 14-15 Decembrie 1991 p. 286
4. 4. Ediția a III-a, 12-13 Decembrie 1992 p. 288
4. 5. Ediția a IV-a, 27-28 Noiembrie 1993 p. 291
4. 6. Ediția a V-a, 10-11 Decembrie 1994 p. 293
4. 7. Ediția a VI-a, 9-10 Decembrie 1995 p. 294

4. 8. Ediția a VII-a, 7-8 Decembrie 1996	p. 296
4. 9. Ediția a VIII-a, 6-7 Decembrie 1997	p. 298
4. 10. Ediția a IX-a, 5-6 Decembrie 1998	p. 301
4. 11. Ediția a X-a, 4-5 Decembrie 1999	p. 302
4. 12. Ediția a XI-a, 2-3 Decembrie 2000	p. 305
4. 13. Ediția a XII, 1-2 Decembrie 2001	p. 306
4. 14. Ediția a XIII-a, 7-8 Decembrie 2002	p. 307
4. 15. Ediția a XIV-a, 6-7 Decembrie 2003	p. 309
4. 16. Ediția a XV-a, 4-5 Decembrie 2004	p. 311
4. 17. Ediția a XVI-a, 3-4 Decembrie 2005	p. 313
4. 18. Ediția a XVII-a, 2-3 Decembrie 2006	p. 314
4. 19. Ediția a XVIII-a, 8-9 Decembrie 2007	p. 317
4. 20. Ediția a XIX, 20 decembrie 2008	p. 319
4. 21. Ediția a XX-a, 12 Decembrie 2009	p. 320
4. 22. Ediția a XXI-a, 4-5 Decembrie 2010	p. 322
4. 23. Ediția a XXII-a, 3 Decembrie 2011	p. 325
4. 24. Ediția a XXIII-a, 15 Decembrie 2012	p. 327
4. 25. Ediția a XXIV-a, 14 decembrie 2013	p. 330
4. 26. Ediția a XXV-a, 13 Decembrie 2014	p. 331
4. 27. Ediția a XXVI-a, 12 Decembrie 2015	p. 333
4. 28. Ediția a XXIII-a, 10-11 Decembrie 2016	p. 334
CONCLUZII	p. 337
ANEXE	p. 349
BIBLIOGRAFIE	p. 377

Activitatea corală bisericească din Orăștie

Cuvinte cheie: cor bisericesc, activitate corală, festival coral, competiție corală, repertoriu, compozitor, dirijor, muzică sacră.

Corul de la Orăștie este o sintagmă ce onorează localitatea omonimă. În cele mai multe situații, în diferite împrejurări, orice formație prezentată drept *Corul de la Orăștie*, este privită cu multă apreciere și respect în spațiul cultural românesc. Unul dintre simbolurile esențiale și de substanță ale acestui municipiu cu rezonanță istorică este *Corul*. Urbea în care a apărut binecunoscuta *Palia* în 1582, este locul în care avem atestată una dintre cele mai vechi tradiții corale din România. Precizăm că, prin sintagma *Corul de la Orăștie*, nu trebuie să înțelegem o formație corală în particular, ci o întreagă tradiție corală, un fenomen aparte care particularizează Orăștia pe harta culturală a României.

În **Introducere** și în **primele informații generale** ale lucrării dorim să prezentăm întregul context al apariției corurilor din Orăștie. Cercetarea de față se referă strict la tradiția corală a municipiului, iar elementele indispensabile din cadrul istoriei locale, le vom încadra la momentele oportune, punctând unele evenimente importante din parcursul istoric al *orașului Paliei*.

Motivația principală în alegerea acestei tematici poate fi regăsită în tradiția de aproape 150 de ani de activitate corală la Orăștie, temă cercetată foarte sumar și adesea ignorată. Corurile care au fost înființate aici în anul 1863 iar apoi în 1868 au motivat, în timp, apariția altor formațiuni la nivelul localității și în împrejurimi, reușind să cunoască un avânt deosebit mai ales în secolul XX, printr-o activitate exemplară ce a dus la obținerea unor rezultate deosebite la competiții muzicale și prin prezența unor talentați dirijori: Ioan Branga, Nicolae Prația, Ioan Popa și Petru Adrone Eli. Orăștia nu a beneficiat de o școală cu profil muzical, corul fiind în general singurul cadru în care s-a putut realiza o perpetuă educare muzicală. Tradiția muzicală îndelungată, rezultatele extraordinare obținute pe linia corală și personalitățile din domeniu stau la baza motivației lucrării.

Corul a fost elementul care a coagulat în jurul său iubitorii de muzică și de artă. Spre deosebire de alte părți ale țării, înființarea corului aici nu a avut doar scopul de afirmare și emancipare a românilor, într-un context istoric zbuciumat, ci a avut și un scop spiritual: existența unei formații corale care să cânte în duminici și în sărbători răspunsurile Sfintei Liturghii. Încă de la bun început, formația a avut și un caracter liturgic. Vom vedea că prima atestare a corului românesc vine intermediul școlii confesionale ortodoxe, printr-o decizie luată a Comitetului parohial și școlar din Orăștie, fapt ce atestă caracterul

bisericesc al formației. Prima formație atestată în 1863 la Orăștie este cea a sașilor, corul „Liedertafel”, pe care îl vom menționa în momentele importante ale tradiției culturale a localității, dar care nu reprezintă obiectul prezentei cercetări. Precizăm de la bun început că cercetarea noastră a avut ca temă de studiu activitatea corală întreprinsă de români, activitățile de acest gen fiind dezvoltate în majoritate de Biserica Ortodoxă.

În ceea ce privește stadiul cercetării, putem afirma că tema corală nu este un subiect analizat sistematic în lucrările de referință. Singura cercetare ce s-a ocupat de tema cultural-muzicală din Orăștie a fost „Corul de la Orăștie” a prof.univ.dr. Ion Iliescu. Cercetarea prof.univ.dr. Ion Iliescu ne aduce în prim plan existența unor preocupări serioase muzicale a românilor din Orăștie după anul 1865, argument util în atestarea activității corale de aici încă din anul 1868.

În demersul de cercetare științifică, considerăm că este foarte necesară prezentarea extra-liturgică a corurilor din Orăștie. S-a constatat în general că, atât presa cât și cronicarii preocupați de activitatea culturală din Orăștie, nu au abordat activitatea liturgică a corurilor bisericesti. În primul rând, chiar dacă inițiativa de a oferi răspunsuri la serviciul religios în fiecare liturghie duminicală este un fapt admirabil, acesta nu constituie un eveniment deosebit pentru a fi reflectat permanent în presă sau în monografii. În al doilea rând, activitățile extra-ecclesia sau laice sunt cele care dau valoare deosebită unei formații corale bisericesti, prin misiunea corului și prin mărturisirea pe care formația o adresează unui public diferit de credincioșii prezenți la serviciul divin public. În acest sens, mai ales pentru perioada de afirmare și consacrare a *Corului de la Orăștie*, este necesar să vedem activitățile extra-liturgice sau laice la care au participat primele formații.

Capitolul I

Analiza tuturor datelor ne reliefează o activitate de lungă durată a *Corului de la Orăștie*. Înființarea corului „Liedertafel” în 1863 și a corului românesc în 1868 de către înv. Ioan Bena atestă preocupări serioase ale Orăștiei în domeniul muzical, fie că ne referim la mediul bisericesc fie că ne referim la mediul școlar-cultural. Primii ani de activitate a corului românesc au fost marcați de o puternică instabilitate a formației și de o activitate modestă. Datele despre componența formației sunt adesea confuze, la început ansamblul a fost format din prunci și „privați”, iar mai apoi găsim informații că era alcătuit fie din prunci, fie din „tinerimea studioasă”, fie din „privați”. Prezența iar mai apoi abandonarea corului de către dirijorul sas care „nu înțelegea mersul liturghiei” atestă caracterul liturgic al corului.

Venirea învățătorului Ioan Branga, elevul muzicianului George Dima, la Orăștie în 1883 a dus la reorganizarea temeinică a formației și la afirmarea corului de aici, îndeosebi prin concertul susținut cu

ocazia Adunărilor Generale a ASTREI în 1884, prilej în care corul bisericesc a avut un rol reprezentativ al tuturor comunităților din Orăștie. Plecarea lui Ioan Branga din Orăștie, datorată unor invidii și dușmăniei neloiale, a determinat o ușoară destabilizare a corului. Prin concursul înv. Toma Popovici și mai ales al înv. Constantin Baicu, activitatea corului nu a fost întreruptă. Revenirea înv. Ioan Branga în 1887 la Orăștie a determinat reluarea un progres al formației. În ultimii ani ai secolului XIX, constatăm prezența unui cor mixt al orașului, care a fost constituit ca „Reuniune de cântări” în 1896 și un cor bărbătesc al bisericii ortodoxe, formație cu o prestață modestă. Până la constituirea reuniunii găsim adesea informații confuze despre activitatea corală desfășurată în Orăștie.

Participarea la diferite evenimente a corului mixt, iar mai apoi a „Reuniunii de cântări” la diferite manifestări în Orăștie și în alte localități a crescut vizibil prestigiul formației. După 1902, „Reuniunea de cântări” a activat în biserică, înlocuind corul bărbătesc, iar pentru câțiva ani avem atestată prezența reuniunii ca formație liturgică și laică deopotrivă. Frumoasele performanțe obținute pe plan local au stimulat participarea ansamblului la Festivalul organizat la București în cadrul Jubileului Regal din anul 1906. Participarea „Reuniunii de cântări” în festivalul organizat de D.G. Kiriac a reprezentat cel mai important moment al *Corului de la Orăștie* din prima perioadă de existență. Ioan Branga a primit personal Diploma de laudă și Medalia de Aur, iar „Reuniunea de cântări” a fost distinsă cu Diploma de Onoare și Medalia de Aur.

Obținerea frumoaselor rezultate a încurajat activitatea „Reuniunii”. După revenirea de la București, constatăm continuarea concertelor laice a „Reuniunii de cântări” și o atenție sporită acordată repertoriului religios. După concertul desfășurat în 1911 cu ocazia inaugurării sălii de spectacole a Hotelului Central, înv. Ioan Branga s-a retras de la conducerea reuniunii și s-a dedicat doar corului bisericesc.

Activitatea corală a cunoscut o etapă interesantă, prin înființarea corului Reuniunii Meseriașilor, printr-o activitate organizată a corului bisericesc ortodox și a corului „Liedertafel”, dar o slăbire a prezenței și prestaței „Reuniunii de cântări”, în fruntea căreia au trecut mai mulți dirijori temporari. Tenorul Ionel Rădulescu a fost dirijorul care a reușit să ducă mai departe bunul renume al formației. Cu ocazia Adunării Generale a ASTREI desfășurată la Orăștie în 1913 a fost angajat Aurel Medrea pentru a dirija reuniunea doar la acest eveniment. În anii următori „Reuniunea de cântări” a fost dirijată din nou de Ionel Rădulescu, iar până în 1925 găsim pe A. Schmidt, I. Fleșeriu, Constantin Baicu, Gheorghe Pârvu și Gheorghe Oancea. În momentele de maximă solicitare, înv. Ioan Branga a pregătit și a dirijat ocazional „Reuniunea de cântări”, răspunzând afirmativ la solicitările culturale ale Orăștiei.

După 1920, „Reuniunea de cântări” nu a mai avut o activitate deosebită, peisajul coral fiind dominat de corul „Reuniunii meseriașilor”, corul „Armonia”, corul „Liedertafel” și corurile școlare. Refuzul prof. Nicolae Prația de a prelua reuniunea în 1925, a dus la desființarea acesteia. În urma

înființării Liceului „Aurel Vlaicu” putem constata o bogată diversificare a activității muzicale, prin apariția unor coruri și orchestre școlare. Aportul profesorilor de muzică ce au activat aici Gheorghe Pârvu (1919-1924) și Nicolae Prația (1925-1947) este de netăgăduit, cadre didactice ce au întreprins nenumărate deplasări cu ansamblul vocal-instrumental școlar și cu corul bisericesc. Putem aminti organizarea multor concerte comune ale corurilor și orchestrelor școlare cu formația „Reuniunii meseriașilor”, dirijată mulți ani de către prof. Valeriu Bora.

Înființarea mai multor coruri a fost meritul unor talentți dirijori care au știut să atragă în jurul lor persoane binevoitoare și capabile. Prin intermediul preotului Ioan Ienea, protopopul greco-catolic al Orăștiei, și al prof. Valeriu Bora au fost înființate corul „Gloria” al parohiei greco-catolice și corul „Unirea”. În 1928 a fost pusă în scenă opereta *La șezătoare*, de Tiberiu Brediceanu, o premieră absolută, posibilă prin aportul prof. Savel Horceag, șeful muzicii militare din localitate.

Dintre toți dirijorii, prof. Nicolae Prația este personalitatea pe care o putem remarca în mod evident. Elev al muzicianului Timotei Popovici, student apreciat de Augustin Bena și de marile personalități muzicale ale timpului, Nicolae Prația este primul compozitor atestat al Orăștiei. Publicarea cântecului de stea *Trei Crai*, în colecția lui Timotei Popovici marchează un nou episod în procesul de afirmare națională a *Corului de la Orăștie*. Dintre meritele deosebite ale prof. Nicolae Prația amintim: acordarea numelui „Armonia” corului bisericii „Adormirea Maicii Domnului” în 1926, înființarea corului mixt de elevi de liceu „Maica Domnului” și îndrumarea muzicală oferită multor elevi care au devenit peste ani importante personalități în mediul cultural și teologic românesc. Prin intermediul dirijorilor care au activat în prima etapă a *Corului de la Orăștie* (conform clasificării noastre), orașul *Paliei* a fost vizitat de către importante personalități ale muzicii românești: George Dima, Timotei Popovici, Ioan Vidu și Tiberiu Brediceanu.

Capitolul II

Instaurarea regimului comunist a adus schimbări semnificative în toate ramurile societății românești. În domeniul prezentei cercetări, studiul nostru delimitează acum a doua perioadă de activitate a *Corului de la Orăștie*. Corurile bisericești au fost desființate pentru o perioadă scurtă în prima parte a anului 1948, formația „Armonia” fiind reactivată la catedrala din Orăștie în iulie-august 1948 sub îndrumarea prof. Ion Brătescu. Corul a avut activitate neîntreruptă de atunci însă nu a păstrat numele „Armonia” doar puțini ani. Putem aminti în ordine cronologică contribuția adusă la corul catedralei de dirijorii Aurel Subescu, Ioan Macarie, din nou prof. Ion Brătescu, Ioan Macarie Jr., Ioan Gârliște (în momentele de lipsă a unui dirijor stabil), Ion Apostol, Cornel Rusu, prof. Ioan Popa și Doru Părau.

Putem constata o grijă a conducerii oficiului parohial față de efortul coriștilor prin oferirea unei sume de bani cu caracter simbolic, dar și organizarea a câtorva excursii și pelerinaje.

În cazul parohiei Orăștie II situația a fost mai dificilă, corul fiind desființat prin metode nedemne, iar activitatea corală propriu-zisă a fost reluată doar între 1953-1955 prin aportul lui Ioan Macarie. A urmat o nouă perioadă de suspendare a formației, iar activitatea a fost reluată fără întrerupere în preajma anilor 1964-1965 prin implicarea lui Ion Apostol. Spre deosebire de sistemul administrativ-financiar al catedralei, conducerea oficiului parohial al bisericii „Adormirea Maicii Domnului”, prin preotul Zaharia Radu și dirijorul Ion Apostol, a preferat să organizeze multe excursii și pelerinaje în folosul coriștilor, fapt care în timp a dus la o bună închegare a colectivului. Constatăm după 1971 până în 1989 organizarea unui pelerinaj de câteva zile anual, uneori chiar două astfel de ieșiri pe an, în plin regim ateu-comunist. După plecarea lui Ion Apostol în preajma anului 1980, corul a fost dirijat de Doru Părău iar mai apoi de cântărețul Ioan Lucaciu. Din octombrie 1987 corul „Armonia” a fost dirijat de prof. Ioan Popa, fapt care adus într-un timp scurt la o evoluție deosebită a formației.

Un studiu comparativ al celor două coruri bisericești ortodoxe ne arată că până în 1980, corul catedralei a avut o prestanță muzicală superioară corului „Armonia”, prin prezența unor coriști constanți și a unui repertoriu mult mai elaborat. După 1980 constatăm un regres considerabil al corului catedralei și al „Armoniei”, datorat în mare măsură schimbărilor dese de dirijori. Formațiile ajung la mijlocul anilor 1985 la o oarecare egalitate a calității, iar după 1988 corul „Armonia”, având îndrumarea prof. Ioan Popa, a depășit cu mult prestanța corului catedralei. Tot în perioada anilor 1980 avem atestat corul preoților Protopopiatului Ortodox Orăștie, dirijat de preotul Avram Petric, protopopul locului.

Pe de altă parte, constatăm o activitate deosebită în cadrul Casei de Cultură, a corului și a orchestrei semisimfonice organizate aici în anii 1948-1951 de prof. Ion Brătescu. Din 1951 până în 1987, cu mici intermitențe, Corul Casei de Cultură și orchestra au fost instruite de prof. Ioan Popa. Ansamblul a obținut numeroase distincții la diferite competiții regionale/județene, interregionale/interjudețene și naționale. Dacă în perioada anterioară, am constatat câteva momente de strălucire a *Corului de la Orăștie*, după 1951, formația Casei de Cultură a reușit anual obținerea unei distincții sau oferirea unui concert cu impact interjudețean sau național, asistând la o performanță constantă și nu doar ocazională.

Dintre momentele importante ale ansamblului vocal-instrumental al Casei de Cultură precizăm punerea în scenă a operetei *Crai nou*, de Ciprian Porumbescu în 1957 (regia Ilie Micu) și a operetei *Ana Lugojana*, de Filaret Barbu în 1960-1961. Putem aminti unele reprezentații ale operetei *Ana Lugojana* în care rolurile de solist au fost interpretate de artiștii lirici: Lia Hubic și Cornel Fănățeanu, din cadrul Operei Române din Cluj. În 1961, ansamblul a participat cu opereta la cel de-al VI-lea concurs al formațiilor de amatori. Corul și orchestra au fost promovate în etapa națională, obținând Premiul I la etapele premergătoare. În vederea prezentării la faza națională, colectivul orăștian prin intermediul prof.

Ioan Popa, a primit valoroase îndrumări din partea autorului operetei, compozitorul Filaret Barbu și din partea regizorului Viorel Gomboșiu. Dintre participanții care au avut un merit deosebit în punerea în scenă a operetei enumerăm: corepetitor Francisc Roșnavschi, regia artistică prof Cornelia Secărea, instructor coregraf Barbu Maria, suflour Drogeanu Mioara, scenografie Manole Secui. La etapa națională, ansamblul a fost distins cu Premiul II, iar Premiul I nu a fost acordat, moment consemnat în toate monografiile locale drept punctul culminant al *Corului de la Orăștie*.

Obținerea frumoaselor rezultate au solicitat trecerea din nou a prof. Ioan Popa în învățământul superior din Cluj. Plecarea profesorului din Orăștie a reprezentat un ușor regres al corului și desființarea orchestrei semisimfonice. Odată cu revenirea prof. Ioan Popa la Orăștie în 1965, formația cunoaște din nou o puternică afirmare pe plan local și județean, iar în 1968 a fost aniversat centenarul *Corului de la Orăștie*. Tot în această perioadă, ca un act de mare curaj artistic, în repertoriul corului au fost introduse cântece patriotice interzise de regimul comunist al anilor 1950 precum *Poemul lui Avram Iancu*, de Timotei Popovici. Corul Casei de Cultură a obținut numeroase distincții la competițiile corale la care a participat, numeroase Premii I la etapele județene și interjudețene. Dintre toate premiile amintim, obținerea Premiului I la nivel național la cel de-al X-lea concurs al formațiilor artistice de amatori la data de 27 martie 1971 și obținerea Medaliei de Aur pentru Corul Casei de Cultură și a Premiului I ca dirijor, în la faza națională a concursului formațiilor artistice de amatori organizat în Sibiu, la data de 13 iulie 1974. Corul a obținut în continuare numeroase distincții între anii 1975-1981. După 1982 corul a participat doar la evenimente necompetiționale, iar anumite atitudini nedemne din partea conducerii Comitetului Orășenesc pentru Cultură au determinat o descreștere a activității corului după 1984-1985, iar în urma pensionării prof. Ioan Popa în 1987, formația s-a desființat de la sine.

Tot în perioada comunistă, în anii 1950-1960 în Orăștie au fost organizate multe coruri școlare de către profesorii Ștefan Răduț, Ion Brătescu și Ioan Popa. Munca acestor cadre didactice a fost încununată de obținerea multor Premii I la nivel regional/județean și interregional/interjudețean. Prin intermediul prof. Ioan Popa, corul școlii medii-agricole și orchestra Casei de Cultură au prezentat opereta *La seceriș*, de Tiberiu Brediceanu între anii 1951-1954. În anul școlar 1953-1954 cele două formații au pus în scenă opereta *Crai Nou*, de Ciprian Porumbescu, oferind spectacole cu aceasta în Orăștie, Deva, Simeria, Hunedoara, Sebeș și Alba-Iulia. După 1967 rezultatele remarcabile în domeniul corurilor și al formațiilor instrumentale școlare au fost obținute doar de prof. Ioan Popa, care a activat mai întâi la Liceul „Aurel Vlaicu”, iar în ultimii ani până la pensionare (1979-1987) la Școala Generală Nr. 1. Putem aminti aici numeroase Premii I, II și III la etapele județene și interjudețene ale concursurilor școlare.

Asemenea etapei anterioare, prin intermediul prof. Ioan Popa, Orăștiea s-a bucurat de aprecierea și dese vizite ale unor personalități muzicale: Filaret Barbu, Mircea Neagu, Radu Paladi, Gheorghe

Dumitresc, D.D. Stancu, Marius Cuteanu, Dumitru Jompan, Vasile Pop-Băleni și mai ales Dumitru D. Botez, care a apreciat în mod deosebit activitatea Corului Casei de Cultură, fapt evident prin exemplificarea formației în *Tratatul de cânt și dirijat coral*, primul volum. Formația și dirijorul ei a primit aprecieri din partea altor compozitori precum Nicolae Kirculescu, Gheorghe Șoima, Ioan D. Chirescu și Constantin Arvinte.

Au mai fost desfășurate activități corale și în cadrul întreprinderilor din localitate, având ca dirijori pe prof. Ion Brătescu, prof. Ștefan Răduț, Francisc Rojnavschi și prof. Ioan Popa. Din nefericire activitatea acestora a fost puțin relevantă pentru parcursul istoric al culturii muzicale din Orăștie, fiind rar amintită în presa timpului și în monografiile locale. Putem constata, în primele două etape istorice a *Corului de la Orăștie*, o deosebită colaborare între toți dirijorii formațiilor locale, fapt care atestă o unitate a activităților corale și prezența caracterului religios în toate ansamblurile.

Capitolul III

În primii ani după 1989, observăm o tendință de diversificare a activității corale bisericești prin reorganizarea corului catedralei, dirijor Doru Părău iar mai apoi prof. Nicolae Hațegan; a corului „Armonia”, dirijor prof. Ioan Popa; înființarea unui cor în cadrul parohiei ortodoxe „Sf. Ierarh Nicolae” prin intermediul lui Tudorică Muntean, iar mai apoi dirijat prin bunăvoința cântăreților bisericești de aici; reaparitia în spațiul public a corului comunității evanghelice săsești „Liedertafel”, dirijor Werner Tudose; precum și o apariție mai timidă a corului de copii „Lumină lină”, dirijat de prof. Silvia Muntean.

Corul catedralei, deși a fost o formație care a avut o activitate constantă în perioada comunistă, nu a reușit să depășească limitele unei formații bisericești. Calitatea corului a fost modestă, repertoriul destul de sărac, iar dirijorii de aici nu s-au implicat temeinic în afirmarea formației. Constatăm faptul că la numeroase evenimente culturale, corul a fost absent, organizatorii preferând să invite alături de corul „Armonia”, reprezentativ pentru urbe, corul „Liedertafel” al sașilor. Amintim organizarea prin intermediul Asociației „Ortopraxia” a Concertului Ecumenic Pascal din 1992 până în 2009.

Dacă în a doua jumătate a anilor 1980, cele două coruri bisericești ortodoxe erau la o aproximativă egalitate a prestanței muzicale, formația „Armonia” a avut o evoluție remarcabilă după 1989. Corul „Armonia” a fost invitat să dea răspunsuri liturgice în diferite localități ale județelor Alba și Hunedoara, fiind o prezență distinsă. Organizarea Concertului Ecumenic Internațional din iulie 1991, participarea la Festivalul „Cu noi este Dumnezeu” și la Concertul Ecumenic Pascal au reprezentat pentru corala „Armonia” momente de puternică afirmare pe planul muzicii sacre. Activitatea deosebită a prof. Ioan Popa în cadrul corului „Armonia” a determinat înființarea a încă două formații în ascultarea parohiei „Adormirea Maicii Domnului”, Orăștie II. În 1996 a fost înființat corul de copii „Vlăstarele

Orăștiei”, dirijor prof. Petru-Androne Eli, iar în 1997 grupul cameral „Maica Domnului”, dirijor Dan-Marius Șfarț. Grupul „Maica Domnului” a fost mutat la începutul anului 1998 la catedrală, unde Dan-Marius Șfarț și preotul Ionel Dumbravă au înființat corul „Arhanghelii”, o formație cu un parcurs deosebit, pe durata a aproximativ doi ani. În urma trecerii la cultul greco-catolic a dirijorului, activitatea corului a fost suspendată pentru patru ani.

În primii ani ai perioadei post-decembriste, formația „Armonia” a dominat peisajul coral al Orăștiei. Principalele manifestări culturale ale orașului au beneficiat de prezența concertistică a ansamblului, care a oferit nenumărate recitaluri la evenimentele semnificative ale urbei. Putem aminti concertele susținute în 1993 cu ocazia Adunării Generale a ASTREI la data de 26 septembrie; concertul susținut cu ocazia aniversării a 125 de ani de activitate a *Corului de la Orăștie* la data de 26 noiembrie; aniversarea a 75 de ani de la înființarea Liceului „Aurel Vlaicu” la data de 17 decembrie 1994; concertul susținut la data de 29 aprilie 1995 la momentul în care Orăștie a fost ridicată la rangul de municipiu etc. Perioada 1990-1998 a însemnat pentru corul „Armonia” o însușire temeinică a unui repertoriu sacru potrivit unei formații cu tradiție și cu pretenții, dar și îmbogățirea acestuia cu numeroase cântece laice.

Până la apariția formației „Vlăstarele Orăștiei”, dar și încă o scurtă perioadă după aceea, corul „Armonia” a fost ansamblul cel mai performant și cel mai apreciat în Orăștie și la nivelul județului Hunedoara. Sub atenta îndrumare a prof. Ioan Popa, corul „Armonia” a depășit cadrele unui simplu cor bisericesc, devenind un cor reprezentativ al Orăștiei, iar după 1991 având o colaborare intensă cu Casa de Cultură. Deturnarea aniversării a 130 de ani a *Corului de la Orăștie*, la data de 27 iunie 1998, din partea unor tendințe egoiste și nejustificate, a determinat începutul regresului pentru „Armonia”. La data de 15 august 1998, într-un context tulbure și nedemn, prof. Ioan Popa s-a retras de la conducerea „Armoniei”, iar șirul de evenimente ce s-a abătut asupra formației a determinat o lipsă de încredere a autorităților în vederea sprijinirii corului. Pentru o perioadă scurtă „Armonia” a fost dirijată de Dan-Marius Șfarț, iar din noiembrie 1998 până în septembrie 2014, formația a fost dirijată de înv. Petru Boloț.

Putem constata neîncrederea autorităților în formațiile alcătuite din adulți, realizând o comparație între promovarea făcută acestor ansambluri și promovarea și susținerea materială acordată până în urmă cu puțin timp corului „Vlăstarele Orăștiei”. Corul de copii a fost îndelung promovat și susținut îndeosebi în mandatul primarilor Iosif Blaga și Alexandru Munteanu, fapt care a dus la evoluția deosebită a formației. Calitatea slabă a corului vechi al catedralei, temperamentul dificil al unor coriști din „Armonia”, instabilitatea corului „Arhanghelii” la începutul anilor 2000, a dus la o focusare a efortului financiar al autorităților locale și al mediului de afaceri privat spre corul de copii dirijat de prof. Petru-Androne Eli. O analiză obiectivă ne dezvăluie însă că demersurile de susținere a „Vlăstarelor Orăștiei”

nu au fost în zadar, formația având astăzi în palmaresul ei 36 de distincții cucerite doar la competițiile din afara României, obiectiv greu de obținut cu un cor de adulți sau de persoane în vârstă.

Corul „Vlăstarele Orăștiei”, dirijat de peste 20 de ani de prof. Petru-Androne Eli este formația care a reușit să ducă renumele *Corului de la Orăștie*, nu doar în România ci și peste granițe, în numeroase țări ale Europei și în China. Activitatea formației este impresionantă, precum anticipam înainte, 36 de distincții internaționale, fără a mai adăuga premiile obținute la Festivalul de muzică sacră „Cu noi este Dumnezeu” și diferitele premii obținute la concursurile (olimpiadele) corale la nivel național.

În primii ani, corul a oferit răspunsurile liturgice duminicale în cadrul parohiei, dar și la alte biserici și mănăstiri, din județele Alba, Hunedoara și Timiș. De asemenea, corul a participat la festivalul „Timotei Popovici” de la Caransebeș și cel de muzică religioasă organizat la Sâmbăta de Sus. Realizarea unei frumoase colaborări cu formația „Anastasis” din Timișoara și cu dirijorul Dan-Milan Mengheși, în 1997-1998, a reprezentat un moment de cotitură pentru afirmarea „Vlăstarelor Orăștiei”. Prin intermediul dirijorului Dan-Milan Mengheși, „Vlăstarele Orăștiei” au concertat la Timișoara, iar mai apoi au înregistrat prima casetă *Pricesne și cântări liturgice*. În total, corul a înregistrat trei casete audio cuprinzând cântece corale.

Performanțele din competițiile internaționale au fost pregătite însă prin participarea „Vlăstarelor Orăștiei” la numeroase turnee în Europa în perioada 2001-2004. Amintim aici ca moment de referință oferirea răspunsurilor la Sfânta Liturghie la biserica românească din Paris în 2001. Din anul 2007 răspunsurile Sfintei Liturghii au ieșit din repertoriul corului, fapt regretabil, în condițiile în care „Vlăstarele Orăștiei” au fost înființate ca formație bisericească-liturgică.

Dintre numeroasele prezențe peste hotare ale corului, onorate cu distincții valoroase, punctăm momentele de referință: obținerea Diplomei de Argint la Olimpiada Corală Mondială la Bremenn în 2004; obținerea Medaliei de Argint la categoria Folclor și a Medaliei de Bronz ediția Campionatului Mondial de la Graz, 2011; selectarea celor cinci elevi în cuprinsul Corului Mondial al Păcii în China, 2012; obținerea Medaliei de Argint la Grand Prix of Nations, Magdeburg (Germania), 2015 și participarea la World Choir Peace în 2016.

Alături de locațiile amintite, corul „Vlăstarele Orăștiei” a avut o prestanță deosebită și la celelalte competiții, unde a obținut Diplome de Argint, Bronz sau diferite distincții onorifice, amintind participările la Zwickau, Praga, Viena, Roma, Sombor, Riva del Garda și Riga. În momentul de față, prin rezultatele obținute și prin activitatea intensă desfășurată sub îndrumarea dirijorului prof. Petru-Androne Eli, corul „Vlăstarele Orăștiei” a devenit un veritabil ambasador al întregii culturi și muzici românești peste hotare, fiind o emblemă a orașului *Paliei* și unul dintre cele mai performante coruri de la noi din țară.

În ceea ce privește celelate coruri bisericești, lucrurile stau mult mai simplu. „Armonia” a mai păstrat tradiția corală a parohiei Orăștie II, menținând colaborarea cu Casa de Cultură, iar sub îndrumarea învățătorului Petru Boloș, a participat în perioada 2001-2004 la numeroase festivaluri organizate în Banat, precum și al diferite pelerinaje și excursii organizate în țară. După 2005, pierderea unor coriști valoroși din diverse motive și îmbătrânirea corului a dus la o scădere vizibilă a calității formației. Corul catedralei și corul „Liedertafel” au cunoscut după anii 2000-2001 un regres considerabil. Revenirea lui Dan-Marius Șfarț în cadrul catedralei ortodoxe și reactivarea formației „Arhanghelii” în 2004 a revitalizat activitatea corală a bisericii. Cu „Arhanghelii” au fost realizate frumoase proiecte pe plan local între anii 2005-2006, momentul culminant fiind reprezentat de recitalul oferit în direct Postului Public de Televiziune TVR Cultural la București în decembrie 2006. Evoluția și efectivul formației au stagnat și au regresat considerabil după 2007.

Retragerea domnului Doru Părău din fruntea corului vechi și unirea grupului cu „Arhanghelii” în toamna anului 2009 a însemnat o revitalizare a formației, însă pentru puțin timp. Pentru corul „Arhanghelii” situația s-a schimbat radical prin venirea ca dirijor a tânărului Ioan-Marius Popa în vara anului 2012. S-au constatat de atunci progrese semnificative, îmbogățirea repertoriului și câștigarea unui prestigiu de care nu s-a mai bucurat vreodată corul catedralei. Sub îndrumarea noului dirijor au fost întreprinse în aproximativ cinci ani 27 de deplasări în țară și 3 turnee în străinătate.

Amintim participarea corului „Arhanghelii” la festivalurile organizate la Deva (2013), Caransebeș (2014-2016), Zalău (2014), Lugoj (2015), Posta (2015), Fărcașa (2015) precum și obținerea a trei Diplome de Bronz în cadrul a două competiții internaționale, prima la festivalul „Petr Eben”, Praga 2014 (secțiunea cor mixt mare) și a doua „Bratislava Cantat II”, în 2015 (secțiunile muzică sacră și muzică ortodoxă). În 2016, formația a participat la festivalul coral internațional organizat la Sliedrecht, Olanda (necompetițional), unde a fost distins cu o *Diplomă de Onoare*.

În plan liturgic, prin extinderea și îmbogățirea repertoriului cu piese adecvate, corul a susținut răspunsurile specifice la numeroase liturghii arhieresti oficiate îndeosebi de IPS Laurențiu Streza, arhiepiscopul Sibiului și mitropolitul Ardealului și PS Gurie Georgiu, episcopul Devei și Hunedoarei. Sub îndrumarea actualului dirijor, corul a dat răspunsuri liturgice duminicale la bisericile românești din Brno (Cehia) în 2014 și Viena în 2015, precum și la catedrala mitropolitană din Iași la data de 6 noiembrie 2016. Prin participarea la ultimele cinci ediții ale festivalului, organizat în catedrala orașului, între anii 2012-2016, corul „Arhanghelii” a obținut trei Premii I (2012, 2013 și 2015), două Premii de Excelență (2014 și 2016), Premiul „Meritul Cultural” din partea parohiei (2014) și Premiul ASTRA Rediviva (2015). În momentul de față, corurile „Vlăstarele Orăștiei” și „Arhanghelii” sunt formațiile care duc cu demnitate onoarea *Corului de la Orăștie*, fiind singurele ansambluri reprezentative ale urbei.

În cadrul capitolului ce tratează activitatea corală post-decembristă mai putem enumera corul reorganizat din decembrie 2015 în ascultarea parohiei ortodoxe Orăștie III și corul parohiei greco-catolice, dirijat astăzi de doamna Liliana Cristea. După decesul înv. Petru Boloț, din februarie 2015 corul „Armonia” este dirijat până în prezent de Nicolae Stanc.

În mediul muzical-teologic apariția grupului teologic „Anastasis” a dus la o bună repoziționare a muzicii sacre ortodoxe după 2001. Momentul de maximă afirmare a grupului a fost reprezentat de obținerea Premiului I la festivalul „Cu noi este Dumnezeu” în decembrie 2009. La începutul anului 2010, grupul nu a mai funcționat, fiind înființat grupul „Epifania” la inițiativa tinerilor teologi Alexandru Oltean și Ioan-Marius Popa. Grupul „Epifania” a oferit răspunsuri liturgice la liturghii arhieresti săvârșite în Arhiepiscopia Alba-Iuliei, Arhiepiscopia Aradului și Episcopia Devei și Hunedoarei; a obținut de două ori Premiul II la festivalul „Cu noi este Dumnezeu” (2012 și 2013) și a fost distins cu Premiul II, la concursul național „Lumină lină” organizat la Deva în 2013. Grupul a oferit diferite concerte la evenimente semnificative ale Orăștiei, a susținut concerte de colinde în localități ale județelor Alba, Arad, Hunedoara și Mureș, cel mai important recital fiind susținut la Reședința Casei Regale din Săvârșin în 2010. Deși calitatea muzicală a grupului este apreciată, în momentul de față, activitatea „Epifaniei” s-a restrâns la concerte de colinde sau recitaluri de muzică sacră, doi membri ai formației fiind preoți în parohii diferite, iar coordonatorul muzical fiind și dirijorul corului „Arhanghelii” al catedralei.

Capitolul IV

Ultimul capitol al tezei reprezintă rodul maturizării *Corului de la Orăștie* prin intermediul Festivalului de Muzică Sacră „Cu noi este Dumnezeu”. Organizarea și constanta desfășurare a manifestării nu ar fi fost posibilă fără prestigiul obținut în urma unei activități îndelungate desfășurate de prof. Ioan Popa. Trebuie să fim conștienți că participarea tuturor corurilor, cu puține excepții, din cadrul edițiilor I-IV s-a datorat invitațiilor adresate de prof. Ioan Popa, personalitate ce a fost capabilă de generarea și organizarea unei astfel de manifestări.

Dacă de la începuturile manifestării până în 2014, festivalul s-a bucurat de implicarea pe linia organizatorică a instituțiilor laice județene și locale, începând cu ediția din 2015, manifestarea a fost organizată cu multe dificultăți doar de către Parohia Ortodoxă Orăștie I și Protopopiatul Ortodox Român Orăștie, precum și prin ajutorul material oferit de unii sponsori din mediul privat local.

Precum am observat la cel de-al doilea efect, îmbogățirea repertoriilor a fost un fenomen de care s-au bucurat în general toate ansamblurile participante. Fără existența festivalului, cu certitudine activitatea coral-bisericească era mult mai irelevantă și ne semnificativă pentru mulți ani, cel puțin la

nivelul Banatului și al Transilvaniei. Analiza fiecărei ediții în particular, ne atestă importanța festivalului la nivel național, prin prezența la diferite ediții a multor coruri din spațiul extra-carpatic românesc. Ediția a XXVII-a, prin participarea multor coruri din diverse zone ale țării a avut un caracter național. Readucem în prim plan prezența corului „Pro Musica” din Gyula, Ungaria la ediția jubiliară din decembrie 2004, fapt care a marcat, neoficial, o ediție „internațională” a festivalului „Cu noi este Dumnezeu”.

Cu certitudine însă, pentru activitatea misionară a Bisericii Ortodoxe în Orăștie, festivalul a avut un merit incontestabil. Posibilitatea de afirmare și promovare a creațiilor religioase a dus la o vizibilă apreciere pentru Biserică, iar desfășurarea competiției a fost un mijloc misionar fructificat mai ales de Episcopia Aradului și Hunedoarei între 1990-2007. Prezența anuală, uneori chiar în cele două zile de festival, îndeosebi la primele ediții, a Preasfințitului Părinte Timotei Sevciciu, a fost un mijloc formidabil de mărturisire hristologică, atât prin aprecierea corurilor participante, dar mai ales prin frumoasele cuvinte de învățătură, minuțios pregătite și atent expuse.

Precum am văzut la celelalte capitole, juriul a fost un mijloc prin care Orăștia a fost vizitată de distinse personalități muzicale și teologice contemporane. Amintim din 1990 până în momentul actual, prezența în juriu ca președinți a distinșilor: prof.univ.dr. Petre Crăciun, prof.univ.dr. Constantin Rîpă, prof.univ.dr. Ovidiu Giulvezan, pr.prof.univ.dr.Vasile Stanciu, pr.prof.univ.dr. Vasile Grăjdian, pr.prof.univ.dr. Domin Adam, pr.conf.univ.dr. Mihai Brie și pr.lect.univ.dr. Sorin Dobre. Ca membri relevanți amintim pe pr.lect.univ.dr. Gheorghe Neacșu, lect.univ.dr. Costel-Mirel I.V. Nechita, prof. Petru-Androne Eli, prof. Gelu Onțanu-Crăciun, prof. Delia Brilinsky și inv./prof. Petru Boloț. Deși a fost invitat în nenumărate rânduri să fie membru al juriului, prof. Ioan Popa a considerat că după aniversarea celor 130 de ani de activitate corală a Orăștiei, misiunea sa muzicală s-a încheiat.

Pentru obiectivitatea cercetării științifice menționăm însă că, prezența unor membri în juriu, fără studii muzicale, a dus adesea la o știrbire a prestigiului competiției. Din anul 2011, printr-o implicare serioasă a preotului Narcis Terchet în direcția organizatorică, s-a realizat treptat o profesionalizare a festivalului. În următorul an, în urma schimbărilor de la pupitrul corului catedralei, preotul Narcis Terchet a primit din partea noului dirijor, informații avizate și utile care au dus la o evoluție constantă și la un salt valoric evident al festivalului, manifestare recunoscută în momentul de față inclusiv de către Asociația Națională Corală din România. În prezent, nivelul calitativ exigent al organizării festivalului este menținut prin aportul pr.drd. Călin Mișuț, protopopul ortodox al Orăștiei.

Concluzii

În concluzie, putem expune cel puțin trei argumente care atestă valoarea și unicitatea *Corului de la Orăștie*. În primul rând, *Corul de la Orăștie* s-a bucurat de prezența activă a unor talentați și merituoși dirijori, amintind astfel pe cei mai importanți: Ioan Bena, Ioan Branga, Nicolae Prația, Ioan Popa și Petru-Androne Eli. Al doilea argument presupune obținerea unor rezultate remarcabile ale formațiilor de aici. *Corul de la Orăștie* a fost distins cu nenumărate premii atât la competiții naționale cât și la cele internaționale, fiind o formația unanim apreciată. Ultimul argument atestă activitatea deosebită a dirijorilor și a ansamblurilor de aici prin vizitele și aprecierile adresate de mari muzicieni români, amintind aici pe cei care au avut o prezență constantă în orașul *Paliei*: George Dima, Timotei Popovici, Tiberiu Brediceanu, Filaret Barbu, Mircea Neagu, D.D. Botez, Marius Cuteanu și Dumitru Jompan. Tot în cadrul acestui argument, putem să ne readucem aminte de prezența unor prestigioși președinți de juriu ai Festivalului „Cu noi este Dumnezeu”.

Municipiul Orăștie a fost cândva un vestit centru cultural și bisericesc prin prezența a numeroase personalități. În momentul de față, realitatea ne confirmă că, în planul cultural, doar Biserica prin organizarea Festivalului „Cu noi este Dumnezeu”, a mai rămas un susținător al culturii de bună calitate, iar corul religios, un bun mijloc de mărturisire al lui Hristos în societatea actuală. Cercetarea noastră ne îndreptățește să afirmăm că prin acțiunile și rezultatele sale, prin dirijorii săi deosebiți și prin organizarea de 27 de ani a Festivalului de Muzică Sacră „Cu noi este Dumnezeu”, *Corul de la Orăștie*, este un adevărat monument de cultură și spiritualitate al românilor de aici, alături de binecunoscuta *Palie de la Orăștie*.